

OKRUTNO
I
NEOBIČNO

PATRIŠA KORNVEL

Prevela
Tea Jovanović

Laguna

Naslov originala

Patricia Cornwell

CRUEL AND UNUSUAL

Copyright © Patricia D. Cornwell 1993

Translation Copyright © 2006 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Ova knjiga je posvećena
jedinствenoј dr Marseli Fjero.
(Dobro si obučila Skarpetu.)*

PROLOG

(MEDITACIJA PROKLETOGA U ZATVORU *SPRING STRIT*)

Još dve sedmice do Božića. Četiri dana do ama baš ničega. Ležim na krevetu i zurim u svoja prljava stopala i belu klozetsku šolju kojoj nedostaje daska; više ne skačem kada se podom razmire bubašvabe. Posmatram ih isto kao što one gledaju mene.

Zatvorim oči i dišem polako.

Sećam se kako sam po vrućini skupljao seno i za to dobijao male pare u poređenju sa životom belaca. Sanjao sam o prženom kikirikiju u limenci i o paradajzu koji se može jesti kao jabuke kada im je sezona. Zamišljam da vozim kamionet dok mi znoj svetluca na licu, u ovom mestu bez budućnosti za koje sam se zakleo da ću ga napustiti.

Ne mogu da odem ni u klozet, obrišem nos ili zapalim cigaretu a da to čuvari ne zapišu. Nema časovnika. Nikad ne znam kakvo je vreme. Otvorim oči i ugledam beli zid koji se nastavlja u beskraj. Kako bi čovek trebalo da se oseća kada se sprema da umre?

Kao tužna, tužna pesma. Ne znam joj reči. Ne mogu da se setim. Kažu da se to dogodilo u septembru, kada je nebo bilo kao crven-daćevo jaje i kada je lišće bilo boje ognja i padalo na zemlju. Kažu da se zver bila oslobodila u gradu. Sad postoji jedna još luđa.

Moja smrt neće ubiti zver. Tama je njen prijatelj, krv i meso su joj gozba. Tad kad pomisliš da možeš prestati da gledaš oko sebe, tek tad bi ti bilo bolje da počneš da gledaš, brate.

Jedno vodi drugome.
Roni Džo Vadel

1

Onog ponedjeljka kada sam u novčaniku nosila tekst meditacije Ronija Džoa Vadela, uopšte nisam videla sunce. Kada sam se tog jutra odvezla na posao, napolju je još bio mrak. Mrak je već ponovo bio pao kada sam krenula kući. U snopovima svetlosti farova mog automobila poigravale su male kišne kapi, a noć je bila tmurna, maglovita i oštro hladna.

Ložila sam vatru u dnevnoj sobi i zamišljala virdžinijske oranice i paradajz kako sazreva na suncu. Zamišljala sam mladog crnca u vrućoj kabini kamioneta i pitala se da li su mu se već tada glavom motale misli o ubistvu. Vadelova meditacija objavljena je u novinama *Ričmond tajms-dispeč*, pa sam je isekla i odnela na posao kako bih je pridodala njegovom sve debljem dosijeju. Međutim, bila sam zaokupljena dnevnim poslom, pa mi je tekst ostao u novčaniku. Pročitala sam ga nekoliko puta. Valjda će me uvek iznova čuditi kako okrutnost i poezija mogu da obitavaju u istom srcu.

Sledećih nekoliko sati provela sam plaćajući račune i pišući božićne čestitke, uz uključen ali nem televizor. Kad god bi bilo zakazano pogubljenje, i ja bih, kao i ostali građani Virdžinije, iz medija saznala da li je poslednja žalba propala ili je guverner doneo odluku o pomilovanju. Od te je vesti zavisilo da li ću otići na spavanje ili ću se odvesti u grad, u mrtvačnicu.

U gotovo deset sati uveče, zazvonio mi je telefon. Javila sam se očekujući svog zamenika ili nekog drugog člana mog osoblja koji je, baš kao i ja, dežurao te večeri.

„Halo?“, rekao je muški glas koji nisam prepoznala. „Pokušavam da dobijem Kej Skarpetu. Uh, glavnog sudskog patologa, dr Skarpetu.“

„Kraj telefona“, kazala sam.

„O, dobro je. Inspektor Džo Trent iz okruga Henriko. Pronašao sam vaš broj u telefonskom imeniku. Izvinite što vas uznemiravam kod kuće.“ Zvučao je kao da je uzbuđen. „Ali imamo problem za koji nam je zaista potrebna vaša pomoć.“

„Kakav problem?“, upitala sam, napeto zureći u televizor. Na ekranu je bila reklama. Nadala sam se da me ne zovu na neko mesto zločina.

„Večeras, pre nekoliko sati, otet je i napadnut trinaestogodišnji dečak, belac, pošto je izašao iz prodavnice na Nortsajdu. Pogoden je u glavu, a možda je bilo i seksualnog zlostavljanja.“

Snuždila sam se dok sam posezala za olovkom i papirom. „Gde je telo?“, upitala sam.

„Pronađen je iza bakalnice na Aveniji Paterson u istom okrugu. Mislim, nije mrtav. Još nije došao k svesti, ali trenutno niko ne može da kaže hoće li se izvući. Svestan sam da to nije slučaj za vas, pošto još nije mrtav. Ali ima neke stvarno neobične povrede. Ne liče ni na šta što sam do sada video. Znam da vi vidate mnogo različitih vrsta povreda, pa sam se nadao da biste možda mogli da nam kažete nešto o tome kako su i zašto nanesene.“

„Opišite mi ih“, rekla sam.

„Radi se o dva područja. Jedno je na unutrašnjoj strani desne butine, znate, visoko gore blizu prepona. Drugo je na desnom ramenu. Nedostaju komadi mesa – isečeni su. A oko ivica rana vide se čudne ogrebotine i posekotine. Dečak je u bolnici *Henriko doktors*.“

„Da li ste pronašli isečeno tkivo?“ U mislima sam prebivala po svojim ostalim slučajevima tražeći nešto slično.

„Zasada nismo. Naši ljudi su na licu mesta i dalje traže. Ali moguće je da se napad odigrao u automobilu.“

„Čijem automobilu?“

„Napadačevom. Parking bakalnice gde je dečak pronađen nalazi se na dobrim pet do šest kilometara od prodavnice u kojoj je poslednji put viđen. Mislim da je ušao u nečiji auto, možda ga je neko prisilio.“

„Imate li fotografije povreda pre nego što su lekari počeli da ih obrađuju?“

„Da. Ali ni oni nisu učinili bogzna šta. S obzirom na količinu kože koja nedostaje, moraće da je presađuju – rekli su da će uraditi *potpunu* transplataciju, ako vam to nešto znači.“

Značilo mi je da su odstranili strana tela i delove tkiva koji su bili neočišćeni, da su dečaka stavili na infuziju, da mu intravenski daju antibiotike i da čekaju kako bi presađili kožu sa zadnjice. Ako, međutim, ipak nije tako, ako su izdubili tkivo oko povreda i zašili ih, onda mi neće preostati mnogo toga da vidim.

„Nisu mu zašili rane“, rekla sam.

„Tako mi je rečeno.“

„Želite li da pogledam?“

„To bi bilo zaista sjajno“, kazao je s olakšanjem. „Treba dobro da pogledate rane.“

„Kada biste želeli da to učinim?“

„Odgovaralo bi mi sutra.“

„Dobro. Kada? Što ranije, to bolje.“

„U osam ujutru? Čekaću vas ispred odeljenja hitne pomoći.“

„Biću tamo“, rekla sam dok me je vođa s televizije strogo posmatrao. Spustivši slušalicu, posegnula sam za daljinskim upravljačem i pojačala zvuk.

„...Judžinija? Možeš li da nam kažeš da li se oglasio guverner?“

Kamera se prebacila na virdžinijski državni zatvor, gde su već dvesta godina uza stenovitu obalu reke Džejms, na obodu centra grada, zatvarali najgore zločince Komonvelta. U mraku su se okupili demonstranti s transparentima, baš kao i vatreni pobornici smrtne kazne, a crte lica bile su im oštre pod televizijskim reflektorima. Sablažnjavalo me je što se neki od tih ljudi smeju. Ekran je zatim ispunila slika lepe, mlade reporterke u crvenom kaputu.

„Kao što znaš, Bile“, odgovorila je, „juče je uspostavljena telefonska linija između kancelarije guvernera Noringa i zatvora. Guverner se još nije oglasio, a to mnogo govori. Istorijski gledano, kad se guverner ne oglasi, to znači da ne namerava da interveniše.“

„Kako stoje stvari tamo? Je li zasada relativno mirno?“

„Zasada jeste, Bile. Rekla bih da napolju bdi nekoliko stotina ljudi. A zatvor je, naravno, gotovo prazan. Svi osim nekoliko desetina zatvorenika već su prebačeni u novu popravnu ustanovu u Grinsvilu.“

Isključila sam televizor i već nekoliko trenutaka kasnije vozila sam se ka istoku, u automobilu sa zaključanim vratima i uključenim radiom. Umor me je obuzimao poput anestezije. Osećala sam se jedno i tupo. Zazirala sam od pogubljenja. Mrzela sam to čekanje da neko umre pa da ja zatim skalpelom zarezem njegovu kožu, toplu kao što je moja. Ja sam lekar s diplomom pravnog fakulteta. Učili su me da znam zašto se život poklanja, a zašto oduzima, šta je dobro, a šta zlo. Mentor mi je iskustvo što neprestano gazi po onom iskonskom, idealističnom i analitičnom delu mene. Razočarava kad čovek razmisli i mora da prizna kako u nekim frazama ima mnogo istine. Nema pravde na ovome svetu. Ništa nikada neće moći da popravi ono što je Roni Džo Vadel učinio.

On je već devet godina čekao na izvršenje smrtne kazne. Nisam radila na slučaju njegove žrtve budući da je ona ubijena pre nego što sam naimenovana za glavnog sudskog patologa države Virđinije i preselila se u Ričmond. Ali pregledala sam njen dosije. Dobro sam poznavala svaki divljački detalj tog slučaja. Četvrtog septembra ujutru, pre deset godina, Robin Najsmi nazvala je TV stanicu *Kanal 8*, gde je radila kao voditeljka, i javila da je bolesna. Izašla je kako bi kupila lekove protiv prehlade, a zatim se vratila kući. Sledećeg dana je u njenoj dnevnoj sobi pronađen njen goli, izubijani leš, naslonjen na televizor. Kasnije je utvrđeno da krvavi otisak palca koji je otkriven na ormariću za lekove pripada Roniju Džou Vadelu.

Kada sam se parkirala iza mrtvačnice, tamo je već bilo nekoliko automobila. Moj zamenik Filding već je bio stigao. Stigli su i moj

načelnik Ben Stivens i nadzornica mrtvačnice Suzan Stori. Vrata natkrivenog prilaza bila su otvorena i iznutra je asfalt obasjavalo blede svetlo, a vašingtonski policajac sedeo je u svom policijskom automobilu i pušio. Izašao je kada sam se parkirala.

„Da li je bezbedno držati vrata prilaza otvorena?“, upitala sam. Policajac je bio visok, suvonjav čovek guste sede kose. Iako sam već mnogo puta razgovarala s njim, nisam mogla da se setim kako se zove.

„Izgleda da je zasada sve u redu, doktorko Skarpeta“, kazao je zakopčavajući svoju debelu najlonsku jaknu. „U okolini nisam video nikakve izgrednike. Ali čim stignu ovi iz zatvora, zatvoriću vrata i pobrinuću se da tako i ostane.“

„Dobro. Samo u međuvremenu ostani ovde.“

„Da, gospođo. Možete računati na to. A stići će još nekoliko policajaca u uniformama, za slučaj da iskrсну problemi. Kažu da ima mnogo demonstranata. Pretpostavljam da ste čitali u novinama o onoj peticiji koju su svi oni ljudi potpisali i odneli je guverneru. A danas sam čuo da neke saosećajne duše čak u Kaliforniji štrajkuju glađu.“

Pogledom sam prešla po praznom parkingu i duž Glavne ulice. Ulicom je projurio neki auto čije su gume zviždale po mokrom asfaltu. Ulična rasveta bila je svedena tek na mrlje u magli.

„Pa, ja nisam među njima. Za Vadela ne bih propustio ni pauzu za kafu.“ Policajac je rukom zaštitio plamen upaljača i počeo da izbacuje kolutove duvanskog dima. „Posle onoga što je uradio toj devojci, Najsmi tovoj. Znae, sećam se kada sam je gledao na televiziji. Ono, ja volim da mi žena bude kao i kafa kakvu pijem... slatka i bela. Ali moram priznati da je ona bila najlepša crnkinja koju sam ikada video.“

Prestala sam da pušim pre otprilike dva meseca i još me je izluđivalo da gledam kako puši neko drugi.

„Gospode, to mora da je bilo pre skoro deset godina“, nastavio je. „Svejedno, nikada neću zaboraviti kakva se prašina digla. Jedan od najgorih slučajeva koje smo imali u ovim krajevima. Čovek bi pomislio da je se dočepao grizli...“

Prekinula sam ga: „Javljaćete nam šta se događa?“

„Da, gospođo. Ja ću saznati putem radio-veze, pa ću vam javiti.“ Zапutio se natrag u auto koji ga je štitiо od hladnoće.

U mrtvačnici je fluorescentno svetlo oduzimalo boju zidovima, a vazduh je bio zasićen mirisom osveživača. Prošla sam pored male kancelarije u kojoj su pogrebna preduzeća upisivala prijem tela, a zatim pored sobe za rendgen i frižidera koji je u stvari bio ogromna rashladna prostorija s kolicima na sprat i sa dvoja vrata. Odeljak za obdukcije bio je osvetljen, a stolovi od nerđajućeg čelika tako uglačani da su se sijali. Suzan je oštrila dugačak nož, a Filding je nalepnicama označavao epruvete s krvlju. Oboje su izgledali onako kako sam se i ja osećala – umorno i bezvoljno.

„Ben je gore u biblioteci, gleda televiziju“, rekao mi je Filding. „Javiće nam dođe li do nekog novog razvoja situacije.“

„Kakve su šanse da je ovaj tip imao sidu?“ Suzan je o Vadelu govorila kao da je već mrtav.

„Ne znam“, kazala sam. „Navući ćemo dvostruke rukavice i preduzeti uobičajene mere opreza.“

„Nadam se da će nam neko nešto reći ako ju je imao“, bila je uporna. „Znaš, nemam baš poverenja u to kada pošalju ovakve zatvorenike. Mislim da ih je baš briga da li su ili nisu HIV pozitivni, jer to nije njihov problem. Ne obavljaju oni obdukciju, ne moraju oni da brinu o iglama.“

Suzan je postala izuzetno paranoična što se tiče opasnosti koje sa sobom nosi posao, kao što su izloženost radijaciji, hemikalijama i bolestima. Nisam mogla da je krivim. Bila je nekoliko meseci u drugom stanju, iako joj se jedva primećivalo.

Navukavši plastičnu keclju, zaputila sam se natrag u svlačionicu i obukla hirurško odelo, zaštitila cipele najlonskim „čizmicama“ i izvukla dva pakovanja rukavica. Pregledala sam hirurška kolica ostavljena pored stola broj tri. Sve je bilo označeno Vadelovim imenom, današnjim datumom i brojem obdukcije. Označene epruvete i kartoni završice u đubretu ako guverner Noring u poslednjem trenutku odluči da se umeša. Roni Vadel biće izbrisan iz dnevnika mrtvačnice, a broj njegove obdukcije biće dodeljen prvom sledećem kog primimo.

U jedanaest sati sišao je Ben Stivens i odmahnuo glavom. Svi smo pogledali na sat. Niko nije progovorio. Minuti su prolazili.

U prostoriju je ušao policajac sa tranzistorom u ruci. Konačno sam se setila da se zove Renkin.

„Proglašen je mrtvim u jedanaest i pet“, rekao je. „Biće ovde za petnaestak minuta.“

Dok su ulazila unatraške u natkriveni prilaz, kola hitne pomoći zatrubila su u znak upozorenja, a kada su se zadnja vrata otvorila, iz njih su iskočili zatvorski čuvari, i to u broju koji bi bio dovoljan za gušenje manje zatvorske pobune. Četvorica su izvukla nosila na kojima je ležalo telo Ronija Vadela. Uz zveket metala i užurbanih koraka, poneli su ih uz ulaznu rampu u mrtvačnicu dok smo im se svi sklanjali s puta. Ne potrudivši se da rasklope nogare nosila, spustili su ih na pločice poda i nastavili da ih guraju poput sanki na točkovima, a putnik na njima bio je dobro stegnut kaiševima i prekriven okrvavljenim čaršavom.

„Krv iz nosa“, objasnio je jedan čuvar pre nego što sam stigla da postavim pitanje.

„Kome je tekla krv iz nosa?“, upitala sam primetivši da su rukavice na čuvarovim rukama krvave.

„Gospodinu Vadelu.“

„U kolima hitne pomoći?“ Bila sam zbunjena, jer se nije smelo dogoditi da Vadel uopšte ima krvni pritisak u vreme kada su ga ukrcali u kola hitne pomoći.

Ali čuvar je bio zaokupljen drugim stvarima, tako da odgovor nisam dobila. To će morati da sačeka.

Prebacili smo telo na kolica postavljena iznad podne vage. Užurbanim pokretima nesporno smo pokušavali da odvežemo kaiševe i razgrnemo čaršav. Vrata odeljka za obdukcije tiho su se zatvorila, a zatvorski čuvari otišli isto onako naglo kao što su i došli.

Vadel je bio mrtav tačno dvadeset dva minuta. Osećala sam mu miris znoja, prljavih bosih nogu, slabašan smrad sprženog mesa. Desna nogavica bila mu je zavrnutu do iznad kolena, a list je bio umotan u čistu gazu kojom su mu posle smrti prekrili opekotine.

Bio je to krupan, snažan čovek. Novine su ga nazivale *pitomim divom*, pesničkim Ronijem osećajnih očiju. Ipak, jednom se Roni tim velikim rukama i širokim ramenima poslužio kako bi oteo život drugom ljudskom biću.

Razdvojila sam trake „čičkom“ povezane preko njegove svetloplave košulje od teksas platna, ujedno pregledajući džepove dok sam ga svlačila. U ovakvim slučajevima traženje ličnih stvari samo je zadovoljavanje forme, potraga se gotovo po pravilu pokaže bezuspešnom. Zatvorenici ne bi smeli ništa da nose sa sobom na električnu stolicu, pa sam se veoma iznenadila kada sam mu u zadnjem džepu farmerki pronašla nešto što je nalikovalo pismu. Koverat nije bio otvoren. Na prednjoj strani je velikim štampanim slovima pisalo:

KRAJNJE POVERLJIVO. MOLIM VAS, POKOPAJTE SA MNOM!!

„Kopiraj koverat i ono što je unutra i predaj originale s ostalim ličnim stvarima“, rekla sam dodajući koverat Fildingu.

Gurnuo ga je ispod protokola za obdukciju koji je štipaljkom bio pričvršćen za blok, promrmljavši: „Isuse. Veći je od mene.“

„Stvarno je pravo čudo da iko bude krupniji od tebe“, rekla je Suzan mom nabildovanom zameniku.

„Dobro je što nije dugo mrtav“, dodao je on. „Inače bi nam bila potrebna klešta za metal.“*

Kad su mrtvi već nekoliko sati, mišićave ljude je teško pomeriti, baš kao da su kipovi od mermera. Ukočenost još nije bila počela da zahvata zglobove. Vadel je bio gibak kao i za života. Baš kao da spava.

Svi smo morali dobro da se upnemo kako bismo ga licem nadole prebacili na sto za obdukciju. Bio je težak sto šesnaest i po kilograma. Stopala su mu štrčala preko ivice stola. Baš sam mu bila premeravala opekotine na nozi kada se sa ulaza oglasilo

* Engl.: *Jaws-of-Life*, velika klešta za rezanje metala kakva vatrogasci koriste da bi oslobodili žrtve iz automobilskih olupina. (Prim. prev.)

zvono. Suzan je otišla da pogleda ko je, a malo zatim ušao je poručnik Pit Marino, u otkopčanoj kabanici čiji se kaiš s jedne strane vukao po podu.

„Opekotina na zadnjem delu lista je deset puta tri puta šest centimetara“, diktirala sam Fildingu. „Suva je, skupljena i prekrivena plikovima.“

Marino zapali cigaretu. „Digli su frku zato što je krvario“, rekao je uznemireno izraza lica.

„Rektalna temperatura je četrdeset stepeni“, kazala je Suzan vadeći hemijski toplomer. „I to u jedanaest sati i četrdeset devet minuta.“

„Znaš li zašto mu je lice krvarilo?“, upita Marino.

„Jedan od čuvara kazao je da se radi o krvarenju iz nosa“, odgovorila sam i dodala: „Moramo da ga okrenemo.“

„Videla si ovo na unutrašnjoj strani leve nadlaktice?“, upozorila me je Suzan na ogrebotinu.

Pregledala sam je kroz uveličavajuće staklo i pod jakim svetlom. „Ne znam. Možda od kaiševa kojima je bio vezan.“

„Ima jednu i na desnoj ruci.“

Pogledala sam dok me je Marino pušeci posmatrao. Okrenuli smo telo poduprevši ga ispod ramena. Iz desne nozdrve kapala je krv. Glava i brada bili su mu neravnomerno obrijani. Napravila sam rez u obliku slova *ipsilon*.

„I tu bi mogla da bude poneka ogrebotina“, rekla je Suzan pregledajući jezik.

„Izvadi ga.“ Gurnula sam toplomer u jetru.

„Isuse“, prošaputa Marino.

„Sada?“ Suzanin skalpel već je bio spreman u vazduhu.

„Ne. Fotografiši opekotine oko glave. Treba da ih izmerimo. Onda odstrani jezik.“

„Sranje“, progundala je. „Ko je poslednji koristio fotoaparata?“

„Izvini“, rekao je Filding. „Nije bilo filma u fioci. Zaboravio sam. Osim toga, tvoj posao je da vodiš računa o tome da u fioci bude filma.“

„A ne bi bilo zgoreg ni da mi kažeš kada se fioka s filmovima isprazni.“

„Žene bi trebalo da budu intuitivne. Smatrao sam da ne treba da ti govorim.“

„Izmerila sam opekotine oko glave“, obavestila me je Suzan ne obazirući se na njegovu primedbu.

„U redu.“

Suzan mu je izdiktirala mere, a zatim prešla na jezik.

Marino se odmaknu od stola. „Isuse“, ponovio je. „Od ovog se uvek naježim.“

„Temperatura jetre je četrdeset i po stepeni“, izvestila sam Fildinga.

Pogledala sam na sat. Vadel je bio mrtav sat vremena. Nije se mnogo ohladio. Bio je krupan. Smaknuće na električnoj stolici zagreje telo. Temperatura mozga sitnijih muškaraca na kojima sam obavljala obdukciju dosegala je i po četrdeset tri stepena. Temperatura Vadelovog desnog lista iznosila je barem toliko, koža je bila vruća na dodir, mišić sasvim utrnuo.

„Mala ogrebotina na margini. Ali ništa značajno“, pokazala mi je Suzan.

„Ugrizao se za jezik toliko jako da ovoliko krvari?“, upitao je Marino.

„Ne“, odgovorila sam.

„Pa, već su digli frku oko toga.“ Povisio je glas. „Mislio sam da će te zanimati.“

Zastala sam, naslonivši skalpel na ivicu stola, kada mi je iznenađeno sinulo. „Ti si bio svedok?“

„Aha. Rekao sam ti da ću biti.“

Svi smo pogledali u njega.

„Napolju se sprema gungula“, rekao je. „Ne želim da iko odavde kreće sam.“

„Kakva gungula?“, upitala je Suzan.

„Gomila verskih fanatika se od jutros vucara oko *Spring stri-ta*. Nekako su saznali za krvarenje, a kada su kola hitne pomoći u njegovim telom krenula, kô gomila zombija su se zaputili u ovom pravcu.“

„Da li si video kada je počeo da krvari?“, upitao ga je Filding.

„Aa, aha. Dvapat su ga drmnu strujom. Prvi put se čulo ono glasno šištanje, kao kada krene para iz radijatora, a krv je počela da mu curi ispod maske. Priča se da stolica možda nije bila ispravna.“

Suzan je uključila testeru i niko se nije usudio da se nadmeće s glasnim zujanjem dok je testerisala lobanju. Nastavila sam da pregledam organe. Srce je bilo u redu, koronarni krvni sudovi u odličnom stanju. Kada je testera utihnula, nastavila sam da diktiran Fildingu.

„Imaš težinu?“, upitao je.

„Srce je teško dve kile i četrsto pedeset grama, a gornji levi rezanj prianja uz aortin luk. Pronašla sam čak i četiri paratiroidne žlezde*, ako to još nisi zapisao.“

„Jesam.“

Položila sam želudac na ploču za seciranje. „Gotovo cevastog oblika je.“

„Sigurna si?“ Filding se približi kako bi proverio. „To je neobično. Ovako krupnom momku potrebno je najmanje četiri hiljade kalorija dnevno.“

„Nije ih dobijao, barem ne u poslednje vreme“, rekla sam. „Uopšte nema želudačnog sadržaja. Želudac mu je potpuno prazan i čist.“

„Nije pojeo svoj poslednji obrok?“, upitao me je Marino.

„Izgleda da nije.“

„A to obično rade?“

„Da“, rekla sam, „obično.“

Završili smo do jedan sat posle ponoći, pa smo ispratili službenike pogrebnog preduzeća do prilaza, gde su čekala mrtvačka kola. Kada smo izašli iz zgrade, tama je treptala crvenim i plavim svetlima. Radio-signalni širili su se hladnim, vlažnim vazduhom, motori su brujali, a iza ograde od lancima povezanih stubića na obodima parkinga protezao se vatreni obruč. Muškarci, žene i deca stajali su u tišini, dok su im lica podrhtavala u odsjaju plamena sveća.

* Sitne endokrine žlezde (kod čoveka obično dva para) smeštene u prednjem delu vrata u predelu štitnjače ili u samom njenom tkivu. Funkcija im je da regulišu razmenu kalcijuma i fosfora. (Prim. prev.)

Službenici pogrebnog preduzeća nisu gubili vreme, već su odmah ugurali Vadelovo telo u zadnji deo mrtvačkih kola i zalupili vrata.

Neko je rekao nešto što nisam razumela i odjednom su preko ograde poletele sveće, kao pljusak zvezda padalica, da bi se meko prizemljile na pločnik.

„Prokleti ludaci!“, uzviknuo je Marino.

Fitilji su se žarili, pa je asfalt bio istačkan malim narandžastim mrljama. Mrtvačka kola užurbano su počela da se izvlače iz natkrivenog prilaza. Blicevi su sevali. Primitila sam kombi ekipe vesti *Kanala 8* parkiran na Glavnoj ulici. Neko je trčao duž trotoara. Policajci u uniformama su nogama gasili sveće, kretali se prema ogradi pozivajući okupljenu svetinu da se razide.

„Ne želimo ovde nikakve probleme“, rekao je jedan policajac. „Osim ako neko od vas neće da provede noć iza rešetaka...“

„Kasapi!“, vrisnula je jedna žena.

Pridružili su joj se i ostali glasovi, a ruke su dohvatile lanac ograde i počele da ga tresu.

Marino me je žurno otpratio do mojih kola.

Ljudi su skandirali sve glasnije i glasnije, s jednoobraznim, plemenskim žarom: „*Kasapi, kasapi, kasapi...*“

Ušeptrljila sam se s ključevima, ispustila ih na pod kola, ponovo ih zgrabila i napokon uspela da pronađem onaj pravi.

„Otpratiću te do kuće“, kazao je Marino.

Uključila sam grejanje na najjače, ali nisam mogla da se ugrijem. Dvaput sam proverila da li su brave zaključane. Dok sam krajičkom oka pratila samo senke u pokretu, noć je navukla nestvarnu koprenu, čudnu asimetriju svetlih i tamnih prozora.

U mojoj kuhinji smo popili viski jer više nisam imala burbona.

„Ne znam kako možeš da podneseš ovo sranje“, bezobrazno je rekao Marino.

„Uzmi iz bara šta hoćeš“, odvrtila sam mu.

„Izdržaću.“

Nisam bila sasvim sigurna kako da započnem razgovor, a bilo je očigledno da mi Marino neće olakšati stvar. Bio je napet, crven

u licu. Pramenovi sede kose lepili su mu se za vlažno, proćelavo teme, i pušio je cigaretu za cigaretom.

„Da li si ikada ranije prisustvovao pogubljenju?“, upitala sam.

„Nikad nisam imao preteranu želju za tim.“

„Ali ovoga puta si se dobrovoljno javio. Dakle, mora da si osećao prilično jaku želju.“

„Kladim se da ovo uopšte ne bi bilo loše kada bi dodala malo limuna i sode.“

„Ako hoćeš da upropastim dobar viski, sa zadovoljstvom ću se potruditi.“

Gurnuo je čašu ka meni, pa sam otišla do frižidera. „Imam flašu soka *ki lajlm*, ali nemam limuna.“ Pretražila sam police.

„U redu je.“

Dodala sam mu u čašu nekoliko kapi soka i sve prelila švepsom. Nesvestan neobične mešavine koju pijucka, Marino je rekao: „Možda si zaboravila, ali ja sam radio na slučaju Robin Najsmi. Ja i Soni Džons.“

„Tada nisam bila ovde.“

„Oh, aha. Čudno, čini mi se kao da si oduvek ovde. Ali znaš šta se dogodilo, zar ne?“

U vreme kada je ubijena Robin Najsmi, ja sam bila zamenica glavnog sudskog patologa za okrug Dejd na Floridi i sećam se da sam čitala o tom slučaju, da sam pratila vesti i da sam kasnije, na nekoj državnoj konferenciji, prisustvovala jednom predavanju sa slajdovima o tom istom slučaju. Bivša Mis Virdžinije bila je lepota s predivnim altom. Pred kamerama je govorila razgovetno i zračila ljupkošću. Imala je dvadeset sedam godina.

Odbrana je tvrdila kako je namera Ronija Vadela bila pljačka, a da ga je Robin nesrećnom slučajnošću zatekla kada se vratila kući iz dragstora. Navodno, Vadel nije gledao televiziju i njeno ime mu uopšte nije bilo poznato, niti je znao za njenu svetlu budućnost dok joj je pljačkao stan i surovo je zlostavljao. Bio je toliko drogirano, tvrdila je odbrana, da nije znao šta radi. Porotnici su odbili Vadelovu molbu da bude proglašen privremeno neuračunljivim i preporučili smrtnu kaznu.

„Znam da ste bili pod neverovatnim pritiskom da uhvatite njegovu ubicu“, rekla sam Marinu.

„Da čovek ne poveruje. Raspolagali smo onim odličnim otiškom. Imali smo tragove ugriza. Imali smo trojicu koji su danoćno pregledali dosijee. Nemam pojma koliko sam sati truda posvetio tom prokletom slučaju. A onda smo tog gada uhvatili zato što se po Severnoj Karolini vozikao s nevažećom nalepnicom s tehničkog pregleda.“ Zastao je, a u očima mu se javio izraz gorčine kada je dodao: „Naravno, tada Džonsa već nije bilo. Kakva šteta što je propustio da vidi kako je Vadel dobio ono što je zaslužio.“

„Kriviš li Vadela za ono što se dogodilo Soniju Džonsu?“, upitala sam.

„A šta ti misliš?“

„Bio ti je blizak prijatelj.“

„Bili smo zajedno u Odeljenju za ubistva, zajedno smo pecali, bili smo u istom kuglaškom timu.“

„Znam da ti je njegova smrt teško pala.“

„Aha, pa, taj slučaj ga je iscrpao. Sve vreme je radio, nije spavao, nikad ga nije bilo kod kuće, a kladim se da je to samo pridodalo problemima koje je već imao sa ženom. Stalno mi je govorio da više ne može da izdrži, a potom je prestao da mi se žali i ispoveda. A onda je jedne noći odlučio da prospe sebi mozak.“

„Žao mi je“, rekla sam blago. „Ali ipak nisam sigurna da za to treba kriviti Vadela.“

„Morao sam da namirim račun.“

„I jesi li ga namirio prisustvujući njegovom pogubljenju?“

Isprva Marino nije odgovorio. Čvrsto stisnute vilice zagledao se pred sebe. Posmatrala sam ga kako puši, a zatim je iskapio svoje piće.

„Da ti dolijem?“

„Aha. Što da ne.“

Ustala sam i ponovo mu smešala piće razmišljajući o nepravdama i gubicima koji su uticali na Marinovu ličnost. Preživio je siromašno detinjstvo bez ljubavi u pogrešnom delu Nju Džerzija i gajio je trajno nepoverenje prema svakome ko je u životu imao više sreće od njega. Ne tako davno, žena ga je napustila posle tri-

deset godina braka, a imao je i sina o kome, izgleda, niko ništa nije znao. Bez obzira na odanost redu i zakonu i na besprekoran policijski rad, Marinu nije bilo u krvi da se slaže s nadređenima. Činilo se da mu je život namenio težak put. Pribojavala sam se da na kraju tog puta ne očekuje da nađe ni mudrost ni spokoj već osvetu. Marino je uvek zbog nečega bio ljut.

„Da te pitam nešto, doco“, rekao mi je kad sam se vratila za sto. „Kako bi se ti osećala da ulove gadove koji su ubili Marka?“

Njegovo pitanje me je zateklo nespremnju. Nisam želela da razmišljam o tim ljudima.

„Zar u dubini duše, barem jednim delićem, ne želiš da vidiš te gadove obešene?“, nastavio je. „Zar ti u nekom tajnom kutku srca ne čami želja da se dobrovoljno prijaviš za streljački vod, pa da možeš lično da potegneš obarač?“

Mark je poginuo tako što je bomba, postavljena u kantu za đubre u stanici podzemne železnice Viktorija u Londonu, eksplozirala baš u trenutku kada je on slučajno prolazio pored nje. Preneražena neverica i bol svom silinom su me izbacili daleko iznad želje za osvetom.

„Razmišljati o tome da mogu kazniti grupu terorista za mene je samo pusta želja“, kazala sam.

Marino je napeto zurio u mene. „Eto, to je jedan od tvojih poznatih glupavih odgovora. Ma da možeš, uradila bi ti besplatne obdukcije na njima. I sve bi priželjkivala da su još živi, pa da sečeš polako, polako. Da li sam ti ikada ispričao šta se dogodilo s porodicom Robin Najsmi?“

Posegnula sam za svojim pićem.

„Otac joj je bio lekar u severnoj Virdžiniji, stvarno fin čovek“, rekao je. „Otprilike šest meseci posle suđenja oboleo je od raka i nekoliko meseci kasnije i umro. Robin je bila jedinica. Majka se odselila u Teksas, doživela saobraćajku, pa sada provodi dane u invalidskim kolicima i nema ništa osim uspomena. Vadel je ubio čitavu tu porodicu. Zatrovao je svaki život kog se dotakao.“

Razmišljala sam o Vadelovom detinjstvu na farmi, glavom su mi prolazile slike iz njegovog oproštajnog pisamceta. Zamišljala sam ga kako sedi na stepenicama trema i jede paradajz koji ima

ukus sunca. Pitala sam se kakve li su mu misli proletele kroz glavu u poslednjoj sekundi života. Pitala sam se da li se molio.

Marino ugasi cigaretu. Pomišljao je da pođe.

„Poznaješ li inspektora Trenta iz okruga Henriko?“, upitala sam.

„Džo Trent. Nekad je bio u K-9*, a onda je pre nekoliko meseci postao narednik, pa su ga premestili među detektive. Malo je snebivljiv i lako plane, ali je tip na mestu.“

„Telefonirao mi je zbog nekog momka...“

Prekinuo me je: „Zbog Edija Hita?“

„Ne znam kako se zove.“

„Belac, oko trinaest godina. Mi radimo na tome. U gradu, *Kod Lakija*.“

„*Kod Lakija*?“

„Dragstor gde su ga poslednji put videli. Odmah pored Avenije Čemberlejn u severnom delu. Šta je Trent hteo?“ Marino se namršti. „Čuo je da se Hit neće izvući, pa hoće da se unapred dogovori s tobom?“

„Zamolio me je da dođem kako bih pogledala njegove neobične povrede, moguće sakaćenje.“

„Hriste. Mrzim kada su posredi deca.“ Marino odgurnu stolicu i protrlja slepoočnice. „Prokletstvo. Čim se otarasiš jedne gnjide, zameni je neka druga.“

Pošto je Marino otišao, sela sam ispred kamina u dnevnoj sobi i posmatrala igru žeravice u kaminu. Bila sam iscrpljena i obuzela me je tupa, neumoljiva tuga koju nisam imala snage da odagnam. Markova smrt ostavila mi je ranu, nikad sasvim zarasli ožiljak na duši. Shvatila sam, s nevericom, koliki je deo moje ličnosti u stvari bio ispunjen ljubavlju prema njemu i od nje zavisio.

Poslednji put sam ga videla onog dana pred let u London, kada smo na brzinu uspeli da se nađemo i ručamo u centru grada, pre nego što je krenuo na vašingtonski aerodrom *Dalas*. Od tog našeg

* K-9 je policijski odred s psima tragačima. (Prim. prev.)

poslednjeg sata koji smo proveli zajedno, u najjasnijem sećanju mi je ostalo kako smo oboje pogledali na sat dok su se po nebu skupljali olujni oblaci i kiša počinjala da udara o prozor pored našeg separea. Na vilici je imao sitnu posekotinu od brijanja, i kasnije, kada bi mi se njegovo lice pojavljivalo u mislima, videla sam tu ranicu koja bi me, iz nekog razloga, svaki put potpuno porazila.

Poginuo je u februaru, kada se privodio kraju rat u Persijskom zalivu, a ja sam, rešena da ostavim bol iza sebe, prodala kuću i preselila se u drugi kraj grada. Time nisam postigla ništa naročito, samo sam otišla iz stare, prisne, drage sredine i našla se nigde, bez poznatih biljaka i komšija koji su mi nekada predstavljali utehu. Uređivanje novog doma i dvorišta samo mi je dodatno podsticalo nemir. Radila sam bilo šta samo da skrenem misli, svašta za šta nikad ranije nisam imala vremena. Mogla sam da zamislim Marka kako odmahuje glavom.

„Za nekog tako razboritog...“, nasmešio bi se i rekao.

„A šta bi ti uradio?“, ponekad sam mu odgovarala u besanim noćima. „Šta bi ti, molim te, učinio da si sada na mom mestu?“

Vratila sam se u kuhinju, isprala čašu i pošla u radnu sobu da vidim šta me čeka na telefonskoj sekretarici. Zvalo je nekoliko novinara, moja majka i Lusi, moja sestričina. Traka je zabeležila i to da je neko tri puta spustio slušalicu.

Bila bih presrećna da broja mog telefona nema u imeniku, ali to nije bilo moguće. Policija, pravni zastupnici Komonvelta i gotovo četiri stotine patologa širom zemlje imali su opravdane razloge da me zovu i po isteku radnog vremena. Da bih se odbranila od ovakvog ugrožavanja privatnosti, sve pozive primala sam preko automatske sekretarice, tako da se svako ko bi ostavio preteću ili nepristojnu poruku izlagao opasnosti da ga otkrije moj identifikator poziva, uređaj što registruje i beleži brojeve telefona sa kojih su pozivi upućeni.

Pritisnuvši dugme na kom je pisalo „identifikator poziva“, počela sam da pregledam brojeve koji su se nizali na uskom ekranu. Kada sam pronašla tri poziva koja sam tražila, obuzela me je zbuñjenost i uznemirenost. Sada mi je taj broj postao već poznat na neki čudan način. U poslednje vreme pojavljivao mi se na ekranu

nekoliko puta nedeljno, a osoba koja je zvala spuštala bi slušalicu ne ostavljajući poruku. Jednom sam pokušala da pozovem taj broj ne bih li saznala ko će mi se javiti, ali čula sam samo prodorno „biiiiip“, kao signal faksa ili kompjuterskog modema. Iz ko zna kog razloga, taj neko ili nešto tri puta je nazvao moj broj između deset i dvadeset i jedanaest sati uveče, dok sam ja u mrtvačnici čekala Vadelovo telo. To nije imalo smisla. Telefonsko dosađivanje kompjuterskim signalima ne bi smelo da bude tako često niti bi smelo da se događa tako kasno uveče, a ako je jedan modem pokušavao da pozove drugi i umesto toga dobijao mene, nije li taj neko već morao da shvati da mu kompjuter bira pogrešan broj?

Budila sam se više puta tokom onih nekoliko sati koliko ih je preostalo do jutro. Puls mi se ubrzavao na svako škripanje ili bilo koji drugi šum u kući. Nasuprot krevetu, crvena svetla kontrolne ploče mog protivprovalnog alarmnog sistema zlokobno su svetlela, a svaki put kada bih se okrenula ili namestila pokrivač, senzori za pokret, koje nisam aktivirala dok sam kod kuće, u tišini bi me posmatrali svojim treptavim crvenim očima. Sanjala sam čudne snove. U pet i trideset upalila sam svetlo i obukla se.

Napolju je bilo mračno i na drumu je bilo veoma malo automobila dok sam se vozila ka kancelariji. Parking iza natkrivenog prilaza bio je pust i prekriven ostacima desetina malih voštanih sveća koje su podsećale na narodne svetkovine ljubavi i druge verske proslave. Ali ove sveće gorele su u znak protesta. Pre samo nekoliko sati, služile su kao oružje. Popevši se na sprat, skuvala sam kafu i počela da pregledam papire koje mi je ostavio Filding, znatiželjna da vidim šta se nalazi u kovrti koju sam pronašla u Vadelovom zadnjem džepu. Očekivala sam pesmu, možda još neku meditaciju ili pismo njegovog sveštenika.

Umesto toga otkrila sam da je ono što je Vadel smatrao „strogo poverljivim“ i što je želeo da bude pokopano s njim – tek nekoliko fiskalnih računa. Neobjašnjivo, pet ih je bilo za putarine, ostala tri bila su za obroke, uključujući i večeru od pečene piletine naručene *Kod Šonija* pre dve nedelje.

2

Inspektor Džo Trent izgledao bi prilično mladoliko da nije bilo brade i proređene plave kose koja je mestimično već bila proseda. Naočit i visok, u kišnom mantilu „šuškavcu“, čvrsto stegnutom u struku, sa savršeno izglancanim cipelama. Nervozno je žmirkao dok smo se upoznivali i rukovali na trotoaru ispred hitne pomoći bolnice *Henriko doktors*. Po njemu se videlo da je uznemiren zbog slučaja Edija Hita.

„Ne smeta vam da popričamo tu napolju na trenutak?“, rekao je, a dah mu se ledio od hladnoće. „Zbog privatnosti.“

Drščući, stisla sam laktove čvrsto uz telo dok je, nedaleko od mesta na kom smo stajali, medicinski helikopter dizao užasnu buku uzlećući sa travnate, za to predviđene uzvisine. Mesec je izgledao poput kriške leda koja se topi na srebrnastom nebu, a automobili na parkinzima bili su prljavi od soli za posipanje puta i ledene zimske kiše. Rano jutro bilo je bledo i bezbojno, vetar oštar poput šamara, a sve sam primećivala još izoštrnije zbog prirode posla radi kojeg sam došla ovamo. Čak i da se temperatura iznenada i podigla za deset stepeni i da je počelo da prži sunce, ne verujem da bih se zagrejala.

„Ovde imamo nešto veoma ružno, doktorica Skarpeta.“ Trepnuo je. „Mislim da razumete zašto ne želimo da se pročaju pojedinosti.“